ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 17

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 WRZEŚNIA 1930 R.

KONCENTRACJA PRZEMYSŁOWA

Znamienną dla powojennego życia gospodarczego jest tendencja koncentracji w przemyśle wszystkich bez wyjątku krajów. Zataczający coraz szersze kręgi ruch kartelizacyjny ogarnął wszelkie dziedziny wytwórczości przemysłowej, zrobił wielkie postępy w dziedzinie handlu — z handlem rolniczym włącznie, a przekroczywszy oddawna granice poszczególnych państw — tworzy coraz potężniejsze międzynarodowe zrzeszenia gospodarcze. Równolegle rozwija się prąd organizowania silnych koncernów przemysłowo-handlowych — tych konglomeratów, których składowe części uzupełniają się przedewszystkiem w zakresie dostarczania sobie wzajemnie surowców i półfabrykatów.

Korzyści poczynań koncentracyjnych, poziomych i pionowych, uwydatniają się przedewszystkiem w płaszczyźnie obniżania kosztów produkcji; dodatnią rolę gra tutaj racjonalizacja, dająca poważne wyniki w ramach wielkich zespołów. Ponadto jednak — w tych poczynaniach kryją się dalsze, bardzo doniosłe możliwości, mianowicie dążność do ogólnego harmonizowania podaży i popytu, początkowo na rynkach krajowych, a w dalszej perspektywie — w skali światowej.

Można przypuszczać, że międzynarodowe zrzeszenia gospodarcze więcej zdziałać będą mogły dla pokojowego układu stosunków i dla załatwiania wszelkich konfliktów, niż efektowne ale zawodne konferencje, zwoływane pod egidą Ligi Narodów.

Oczywiście — piękny ten cel jest bardzo odległy, a droga do niego — żmudna i uciążliwa. Lecz warunki doby teraźniejszej, potężna wymowa procesów ekonomicznych, pod których presją wszyscy żyjemy — muszą skłaniać do coraz gorliwszego śledzenia zjawisk koncentracji we wszystkich dziedzinach, więc również na odcinku przemysłu chemicznego.

Wielokrotnie już podawaliśmy informacje, dotyczące prądów kartelizacyjnych w przemyśle chemicznym obcych krajów. Wskazywaliśmy również na specyficzne korzyści, wynikające z wpływów koncentracji na wytwórczość chemiczną, a tak ściśle związane z postępem nauki.

Ale każda racjonalna tendencja powinna mieć swój zakres działania, celowością ograniczony, którego przekroczenie grozi już ujemnemi skutkami. Najsłuszniejsze nawet zasady mogą doprowadzić do absurdalnych wyników, gdy są stosowane bez poczucia właściwej miary.

Nieinaczej jest i z koncentracją przemysłową, która w swym rozwoju musi liczyć się przedewszystkiem z celowością. Tworzenie zespołów mechanicznie spojonych, nie posiadających ściśle sprecyzowanych środków i celów — przynosi niewątpliwie więcej szkody niż pożytku. Rozrost konglomeratu ponad pewną wielkość wyłania problematy organizacyjne, trudne częstokroć do rozwiązania, zwłaszcza gdy odpowiedzialność kierownictwa, będąca podstawowym czynnikiem sprawności przedsiębiorstwa, ulega rozproszeniu.

Ciekawym przykładem jest znany niemiecki koncern I. G., który jeszcze przed paru laty uchodził za wzór organizacji. Niepohamowany impet wchłaniania coraz to nowych przedsiębiorstw sprowadził skupienie wszelkich działów produkcji chemicznej i jej pokrewnych w łonie I. G. Ale ten przerost objętości wywołał mniej sprawne funkcjonowanie kolosalnego organizmu o którym zaczynają mówić, że największe napięcie jego działalności ujawnia się na giełdzie, nie zaś w laboratorjach chemicznych.

Nie byłoby nic dziwnego, gdyby Industrial Giant (jak z przekąsem tłumaczą litery I. G. anglosasi) okazał się w przyszłości niezbyt odporny w walce o byt.

PODANIA O ULGI CELNE

Nawiązując do informacyj, zamieszczonych w Nr. 15 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego", gdzie podaliśmy treść pisma p. Ministra Skarbu, ustalającego nowy tryb postępowania przy udzielaniu ulg celnych, śpieszymy w dalszym ciągu wyjaśnić co następuje:

Z treści wspomnianego wyżej pisma wynika, że automatyzm w udzielaniu ulg celnych przez Ministerstwo Skarbu uzależniony został od załączenia do odnośnych dokumentów zaświadczenia Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych stwierdzającego, iż dana maszyna nie jest w kraju wytwarzana. Przy dotychczasowym trybie postępowania, zaświadczenia takie składane były przez petentów w Ministerstwie Przemysłu i Handlu i zazwyczaj nie były w dalszym ciągu przekazywane do Ministerstwa Skarbu. Ten stan rzeczy przy obecnej nowej praktyce może powodować dyskwalifikację podań w Ministerstwie Skarbu, na co już zwrócona została uwaga ze strony właściwych czynników wykonawczych w tem Ministerstwie.

Na skutek porozumienia z czynnikami urzędowemi oraz ze Związkiem Przemysłowców Metalowych śpieszymy zakomunikować, że organizacja ta wydawać będzie nadal zaświadczenia w dwóch egzemplarzach, z których jeden należy skierowywać bezpośrednio do Ministerstwa Skarbu z jednoczesnem powołaniem się na wszczęcie postępowania o ulgę celną w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Nadmieniamy jednocześnie, że uzyskiwanie zaświadczenia Związku Przemysłowców Metalowych w dwuch egzemplarzach nie pociągnie za sobą żadnego zwiększenia kosztów, przeciwnie nawet, upoważnieni jesteśmy ze strony wymienionej organizacji do zakomunikowania, że poddała ona ostatnio rewizji skalę pobieranych przez nią opłat z tytułu zaświadczeń, o których mowa, i opłaty te wydatnie obniżyła.

KRONIKA

Dn. 19 września r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem szczegółowo przedyskutowano nowe prawo o spółkach akcyjnych i sformułowano postulaty w kierunku pożądanych zmian. Postanowiono zwrócić uwagę władz rządowych na konieczność wydatniejszej ochrony celnej produkcji chemicznej, zarówno w obowiązującej obecnie, jak projektowanej taryfie celnej. Rozpatrzono sprawę nadsyłanych do Związku ofert chemików niemieckich i wysłuchano sprawozdania z działalności Związku w pierwszej połowie sierpnia.

Następne posiedzenie Zarządu odbędzie się dn. 9 września o godz. 5 i pół. ppoł.

Główny Urząd Ubezpieczeń w dn. 19.7. 1920 r. (Nr. 5335/G. U. U.), skierował do Okręgowych Urzędów Ubezpieczeń w Warszawie, Poznaniu i Lwowie następujący okólnik:

„W łączności z postulatami, podniesionemi przez zawodowe organizacje przemysłu i handlu, Główny Urząd Ubezpieczeń poleca wydać podległym Kasom Chorych zalecenie, aby w okresach chwilowej depresji gospodarczej, dotykającej czy to poszczególne kierunki, czy też okręgi produkcji i handlu, stosowały w odniesieniu do pracodawców, dotkniętych niepomyślną konjunkturą gospodarczą, dopuszczalne ulgi ustawowe w zakresie płacenia składek ubezpieczeniowych,—w takich oczywiście granicach, aby istotna działalność Kasy Chorych i prawa jej członków nie doznały rzeczywistego uszczerbku.

W szczególności należy zwrócić uwagę Kas Chorych na postanowienia ust. II art. 54 ustawy z dnia 19.5.1920 r. o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby, który zezwala w indywidualnych zasługujących na uwzględnienie wypadkach na odroczenie płatności składek ubezpieczeniowych (z ewentualnem rozłożeniem na raty) ze zwolnieniem od całości wzgl. części należnych odsetek.

Podobnie należy w takich okresach i przypadkach stosować oględnie, wzgl. zaniechać stosowania postanowień art. 16 cyt. wyżej ustawy".

Jednocześnie przypominamy, iż powołane w powyższem piśmie art. 54 ust. II i art. 16 brzmią jak następuje:

Art. 54 ust. II. „Od zaległych składek ubezpieczeniowych, o ile zaległość wynosi więcej niż zł. 12.50 należy uiścić Kasie Chorych odsetki zwłoki w wysokości 6 do sta za rok. Obowiązany do zapłaty staje się winnym zwłoki w zapłacie, jeżeli nie uiści należności za odnośny okres płatności w ciągu następnego miesiąca *i nie otrzyma zezwolenia na odroczenie z wyraźnem zwolnieniem od odsetek zwłoki*".

Art. 16. „Od pracodawców, którzy nie zgłoszą podlegającego ubezpieczenia w ciągu 3 ewentualnie 5 dni (art. 15 ust. 1) od dnia przyjęcia do pracy, Zarząd Kasy ściąga składki przypadające za czas od przystąpienia do pracy do dnia, w którym Kasa dowiedziała się o niezgłoszeniu. Prócz tego Zarząd Kasy ma prawo nałożyć na pracodawcę obowiązek zapłacenia 1-no do 5-ciokrotnej kwoty zaległych wkładek".

Podając powyższe informacje nadmieniamy, iż przytoczony powyżej okólnik nie dotyka niestety zasadniczej kwestji stosowania przez Kasy Chorych wyższych odsetek zwłoki zamiast ustawowych w wysokości 6%, wyraźnie w ustępie II art. 54 przewidzianych, — aczkolwiek ten postulat jest przez sfery gospodarcze stale wysuwany i podkreślany.

Redakcja czasopisma „Palestine & Near East Economic Magazine" w Tel Aviv (Palestyna) przystępuje z końcem bieżącego roku do wydania specjalnego numeru poświęconego Polsce.

Firmy, pragnące umieścić ogłoszenia, zechcą się zgłaszać pod adresem p. L. Sapoznikowa, Warszawa, ul. Chłodna 17.

Polska Izba Handlowa w Portugalji organizuje w okresie od 1-go do 16 listopada r. b. w Lizbonie wystawę produkcji polskiej.

Firmy chemiczne, pragnące uczestniczyć w Wystawie, zechcą się zwrócić pod adresem: Camera de Comercio Polaca em Portugal, Lisboa—Portugal.

NA MARGINESIE

Przed kilku miesiącami — pisząc o sytuacji przemysłu tłuszczowego — wspomnieliśmy o trudnościach, wynikających dla niektórych przedsiębiorstw z powodu stosowania przez organy kontrolujące takich metod analitycznych, które w specjalnych okolicznościach mogą dawać rezultaty odbiegające od rzeczywistości. Nasza wzmianka wywołała żywą wymianę poglądów, i w rezultacie wspomniane sposoby badań zostały oświetlone z różnych punktów widzenia, z niewątpliwym ogólnym pożytkiem.

Spotkaliśmy się obecnie z faktem, który oczywiście nie upoważnia do stawiania ogólnych wniosków, lecz który może być przestrogą dla tych wszystkich, którzy na zasadzie analizy skłonni są do zbyt pośpiesznego ferowania wyroków.

Pewien poważny rolnik, nabywszy większą partję nawozów sztucznych, przesłał próbki do analitycznego zbadania. Rezultaty, zaopatrzone podpisem chemika, wykazały w superfosfacie zamiast 18% tylko 12.5% P_2O_5, a w solach potasowych — zamiast 20% i 26% tylko 9.2% K_2O.

Badanie rozjemcze, dokonane przez wytrawnego analityka, wykazało niezwłocznie daleko idące błędy analizy i poważne nieścisłości znalezionych cyfr. Zarówno superfosfat, jak i sole potasowe najściślej odpowiadały gwarantowanej zawartości składników pożytecznych dla gleby.

Niezawsze jednak zaatakowane przedsiębiorstwo może tak szybko i tak skutecznie obronić swej reputacji. Dlatego też — gdy chodzi o decyzje, których podstawą jest analiza, dobrze jest przypomnieć zdanie francuskiego filozofa: „Il n'est pas d'état d'esprit plus favorable à la découverte de la verité, qu'un prudent scepticisme"...

NOWE ROZPORZĄDZENIA

„Monitor Polski" Nr. 164 z dn. 18 lipca 1930, zawiera tekst podpisanej w dn. 10 kwietnia r. b. pomiędzy Polską a Grecją Konwencji Handlowej i Nawigacyjnej.

„Monitor Polski" Nr. 171 z dn. 26 lipca 1930, zawiera tekst not, wymienionych w dniu 22 kwietnia r. b. pomiędzy Rządem Polskim a Rządem Egipskim, stanowiących prowizoryczne porozumienie handlowe.

„Monitor Polski" Nr. 173 z dn. 29 lipca 1930, zawiera tekst not, wymienionych w dn. 28 grudnia 1929 pomiędzy Rządem Polskim a Rządem Portugalskim, a stanowiących Konwencję Handlową i Nawigacyjną.

Powyższe trzy porozumienia nie zostały jeszcze ratyfikowane, a więc tymczasem nie obowiązują.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 26 ogłoszona została międzynarodowa taryfa związkowa polsko-czeskosłowacka, która zawiera, między innemi, ulgi przewozowe dla przewozu polskiego jedwabiu sztucznego do Czechosłowacji i celulozy idącej z Czechosłowacji do fabryk jedwabiu sztucznego w Polsce; zastosowane zostały również ulgi przewozowe dla magnezytu, tłuszczów i smoły drzewnej.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 23 ogłoszone zostało uzupełnienie taryfy międzynarodowej polsko-adrjatyckiej, która zawiera, między innemi, zniżki przewozowe dla węgla drzewnego, idącego z Polski do Włoch.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 25 ukazała się międzynarodowa związkowa taryfa kolejowa polsko-rumuńska, która zawiera zniżki przewozowe w komunikacji międzypaństwowej dla całego szeregu produktów chemicznych, między innemi, dla: tłuszczów i olejów roślinnych i zwierzęcych, produktów suchej destylacji drzewa, produktów kostnych, chlorku cynku, karbidu, preparatów dla zwalczania szkodników, produktów opartych na przerobie soli, kwasów, nawozów sztucznych, produktów farmaceutycznych, farb, mydeł, gliceryny i t. d.

W taryfie związkowej polsko-niemieckiej przewidziane zostały zniżki przewozowe dla lintersów, siarczanu magnezu, wodorosiarczku sodu i kwasu azotowego, idącego z Niemiec do polskich fabryk jedwabiu sztucznego. Jednocześnie wspomniana taryfa przewiduje zniżkę przewozową dla wszelkiego rodzaju makuchów, wysyłanych z Polski do Niemiec.

E C H A

Sprawozdanie Związku Przemysłu Chemicznego za r. 1929 znalazło odbicie w fachowej prasie cudzoziemskiej. Znany miesięcznik francuski „Chimie & Industrie" zamieścił zwięzłą charakterystykę sprawozdania, a czasopismo „Die Chemische Industrie" wydrukowało w przekładzie liczne ustępy naszego wydawnictwa, obrazujące stan poszczególnych gałęzi przemysłu chemicznego.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	200 „
„ „ czysty 99%	330 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,62 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,82 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzen handlow 90%	90,50 „
„ czysty	105 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	16 „
Chlorek cynku 50° Bé	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	750 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 30%	250 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
„ techniczna	175 „
Karbid	75—80 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	240 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	7,37 „
„ solny 19°/21° Bé	13 „
„ octowy techn. 30%	110 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	17 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	270 „
Oleina zwierzęca destylat	280 „
„ „ saponifikat	270 „
Oleum 20%	19,94 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smoła preparowana	19,95 „
Siarczan amonu	43 „
* Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14—16 „
Stearyna	285 „
Superfosfat 16%	12,80—13,92 „
Toluen czysty	120 „
Żelatyna techn.	450 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazocjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10